

288474

102
243

1013

T. 63.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Vallás- és közoktatásügyi
minisztérium.

Leltári szám:

B/IV.

1033.

XXIV

A.

H3.

M. KIR. VALLAS- ÉS KÖZOKTATÁSI ÜGYI MINISZTERIALYI KÖNYVTÁRA		
Leltári szám		
Tétel		
T. 63.		
4311	7R-5	46.

A MAGYARORSZÁGI
SIKETNÉMA-INTÉZETEK

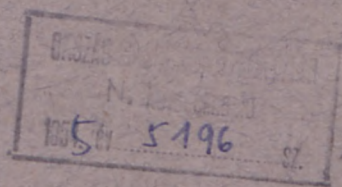
HITOKTATÁSI TANTERVE.

BUDAPEST 1908.

BICHLER I. KÖNYVNYOMDA III., LAJOS-UTCA 94.

283474

A MAGYARORSZÁGI SIKETNÉMA-INTÉZETEK**HITOKTATÁSI TANTERVE.****Hit- és erkölcstan.****I. Római kath. vallásu növendékek részére.**

Egyházhatósággal jóváhagyatott a bibornok hercegprimás 1900. évi május 31-én
2252. sz. a. kelt felterjesztésével. —

1. Cél.

Bibliai történetek ismertetése és a katekizmus tételeinek fejtegetése alapján a hit-élet fejlesztése és az erkölcsi érzet nevelése időnkinti evangélium-magyarázatok, isteni tiszteletekben való részvétel és a szentséghez járulás által.

2. Anyag.**I., II., III. osztály.**

A kezdőfokon (I—III. o.) siketnémáknál még nem lehetvén szó rendszeres vallás-oktatásról, a kisebbek csak vasárnapi oktatásban részesítendők. Ez oly módon történhetik, hogy a vasárnapi mise után az alsó három osztály növendékeinek felváltva magyaráztatnának a hitvallás külső formái a lényeg érintése nélkül.

Pl. az első osztályú növendékek megtanítandók a kereszttetésre, a szent misén köteles magatartásra; továbbá zsebben hordható, vagy zsinór segélyével nyakba akasztható sz. érmek osztatnának ki közöttük, hogy azt lefekvéskor, vagy felkeléskor csókolgassák.

A második osztályúak megtanítandók a „Miatyánk“ elimádkozására, a harmadik osztályúak pedig az „Üdvözlégly“ vagy az „Angyali Üdvözlét“ elmondására is. (Amennyiben szókészletök megengedi.)

A harmadik osztályúaknak lehetne beszélni Jézus gyermekkoráról és a boldogságos Szűz Máriáról megfelelő képek segélyével.

IV. osztály.

(Heti 2 óra.)

Tekintettel a növendékeknek még ezen a fokon is hiányos szó-készletére és a fogalomalkítás nehézségeire, úgy a bibliai történetből, mint a katekizmusból csak néhány lényegesebb pont tárgyalható.

Az ó-szövetségi részből: A világ teremtése. Ádám és Éva története. A büntetés és az Üdvözítő születésének ígérete.

Az új szövetségből: Jézus születése. Az angyalok és pásztorok öröme. A három király látogatása és a 12 éves Jézus a templomban.

Katekizmusból: A kereszttetés magyarázata. Az ember rendeltetése. A három isteni személy ismertetése képekkel. Az imádságokból a „Mi-
atyánk“, „Üdvözlégy“ tanítás, evés előtti és utáni, valamint a lefekvés,
vagy felkeléskor mondandó imák. Fogalomnyújtás a sz. gyónás és áldo-
zásról.

V. osztály.

(Heti 2 óra.)

A tavalyi anyag átismétlése után az *ó-szövetségi bibliai történetek-
ből* (a lehető legrövidebb formában): Káin és Ábel története után a
világ romlottságáról, a vízözönről és a patriárkákról kell megemlékezni.

Az új-szövetségből: Jézus megkeresztelése. Jézus a pusztában és
Jézus tanítványait imádkozni tanítja.

A katekizmusból: Az Isten tiz és az anyaszentegyház öt parancso-
latának betanulása közben különbség teendő a bűn és erény fogalmai
között. A keresztség és bérálás szentségei. A sz. mise áldozat és az
Oltári Szentség ismertetése.

VI. osztály.

(Heti 2 óra.)

Megelőző ismétlések után az *ó-szövetségből* röviden ismertetendők:
Mózes és a bírák tanulságos történetei.

Az új-szövetségből: Az előző osztály anyagának tüzetes ismétlése
után: Jézus első tanítványairól. Jézus tanításai és a példabeszédek.

A katekizmusból: az apostoli hitvallás részletes fejtegetése.

VII. osztály.

(Heti 2 óra.)

Az ó-szövetségből: A zsidó királyok és a próféták történetei Krisz-
tusig. (Főbb vonásokban.)

Az új-szövetségből: (tüzetesen) Jézus csodatételei. Jézus kinszenve-
désének, halálának, föltámadásának és a Szentlélek eljövételének története.

A katekizmusból: A malasztról és annak eszközeiről a szentségekről.

VIII. osztály.

(Heti 2 óra.)

Az egész bibliai történet összefüggő tárgyalása. Az *ó-szövetség* itt
csak annyiban jöhet tekintetbe, amennyiben a Jézus Krisztusra vonat-
kozó helyek az összefüggés kimutatását megkívánják. Különös tárgyalást
kíván *Jézus Krisztus életének és halálának részletes ismertetése.*

Figyelmet kell fordítani Jézus Krisztus szenvedése és halála, nem-

különben a szent mise áldozat között lényeges összefüggés megértésére is.

Befejezésül a *nevezetesebb egyházi szertartások és ünnepek magyarázataira* is fordítandó néhány hét.

3. Módszeres útastítások.

A *IV. osztályban* tekintettel kell lenni a siketnéma gyermekeknek hiányos szóképzletére és a fogalom-alkotás nehézségeire; s épen ezért itt *túlnyomólag szemléltető és beszélgető módon történjék a tanítás*. A bibliai eseményt, vagy valamely szent dolgot ábrázoló képet kell minde-
nekelőtt bemutatni és erről mennél többet beszélgetni. Az imádságok betanultatásakor előbb Isten jóságáról és a gondviselésről kell fogalmat alkotni, amiből önként következik az imádkozás szükséges volta. Erkölcsi életünknek szabályozójáról, az Üdvözítőről, már itt is megemlékezünk ugyan, de inkább csak mint erkölcsi eszményképről beszélünk Jézusról, mint a ki a szeretet, irgalom, türelem, bűnbocsánat, önfeláldozás stb. isteni erényeit egyesítvén magában, minden jó kereszténynek utánczandó például ragyog.

Az először áldozók kedvéért a *penitencziatartás szentségéről* is kell beszélnünk, kerülve minden részletezést.

Az *V. osztályban* kezdődik Jézus életének ismertetése. Ezzel kapcsolatban Isten tíz és az anyaszentegyház öt parancsolata tárgyalható. Itt a jóságról (erény) és a rosszaságról (bűn) való fogalmak megkülönböztetése közben igen hatásosan mutathatunk rá az Üdvözítő példájára, hogy milyennek kell lennie az alázatos, engedelmes, istenfélő, türelmes, kötelességtudó és emberszerető kereszténynek. Itt azért tárgyalhatjuk alkalmasan a katekizmusnak a parancsolatokról szóló fejezetét, mert ezzel az erkölcsi érzetnek kialakulását, a mire első sorban van szüksége a kereszténynek, jókor elősegíthetjük.

A *VI. osztályban* Jézus élete történetét az előbbi évi anyag ismétlése után folytatjuk. *Különös gondot kívánnak e fokon Jézus példabeszédeinek értelmezései*, mint a keresztény erkölcsi életének szabályozói.

Az *apostoli hitvallás* magyarázatánál a katekizmusnak csakis főbb szabályait tárgyalhatjuk kérdések és feleletek alakjában. Tárgyalandók a következő fejezetek: Az isten és tulajdonságai példákban. A Szent-Háromság tana. Az Isten-ember és a világ közötti viszony. A teremtés, megváltás és megszentelés áldásai. Az anyaszentegyház fogalma és az örök élet.

A *VII. osztályban*. A bibliai történetből az ó-szövetségi részt, — tekintettel a feldolgozható anyag csekély voltára, — csak főbb vonásokban lehet ismertetni. Teljes gonddal ápolandó azonban Jézus Krisztus keresztáldozatának és a szent miseáldozatnak összehasonlító ismertetése.

Itt kell részletesen ismertetni a kegyelemről szóló fejezetnél a szentségeket, mint a kegyelem isteni eszközeit, különösen az első öt szentséget, melyekben a siketnéma növendék is részesülhet.

Az egyházi rend és a házasság szentségéről az utolsó évben lehet bővebben beszélni.

A *VIII. osztályban* a bibliai történetek összefoglaló ismertetése után (a mi azonban három hónál tovább ne tartson) Jézus Krisztus életét összefüggésben és részletesen (legalább öt hónapig) kell tanultatni, különösen a példabeszédek erkölcsi vonatkozásait mennél gyakrabban emlékeztetbe idézni.

Az egyházi ünnepekről előkerülésök sorrendjében és a nevezetesebb szertartásokról azokkal kapcsolatban kell megemlékezni. Az utolsó két hónapot (ha fejlettebb értelmű növendékekkel van dolgunk) a kath. egyház történelmének rövid ismertetésére fordítsuk.

Megfelelő tankönyv hiányában a gyermekek rövid jegyzeteket készíthetnek.

A IV. és a VII. osztályokban a jövő évi tananyag képekben vagy egyszerű szavakban felemlítendő, hogy a rendszeres tárgyalásnál legyen mihez fűzni azt. A módszer azon célhoz alkalmazandó, hogy a növendékek a hittanokat ne csak tudják, hanem elfogadják; a parancsokat ne csak ismerjék, hanem azokat készségesen teljesítsék és a szentségek és szentelményekkel élni is óhajtsanak.

4. Taneszközök.

I. *A hitoktató kezébe*: (Belátás szerint.)

II. *A növendék kezébe*: Gerely József, Kis képes biblia. Elemi iskolák számára. (Az esztergomi főegyházmegyei hatóság jóváhagyja.) Budapest, Szent István Társulat kiadása. A többi a hitoktató tollba mondása után jegyzetek alakjában.

II. *Görög kath. vallású növendékek részére.*

— Jóváhagyott a szentszékek Balászfalván 1900. okt. 13-án tartott üléséből 5216. sz. alatt kelt felterjesztésével.

1. Cél.

A görög kath. vallás oktatásának *célja* az, hogy az alább felsorolandó tananyag feldolgozása közben eléforduló hit- és

erkölcsstani elveket, továbbá a görög kath. szertartás elemeit és végre az egyház történetének rövid vázlatát a siketnémák is megismerjék.

2. Anyag.

IV. osztály.

(Heti 2 óra.)

a) A bibliai történetből: A világ teremtése. Ádám és Éva a paradicsomban. Az első emberpár vétke. — Jézus születése. A három király. Jézus megkereszteltetése. Jézus tanítása és csodatettei.

b) A hittanból: Keresztvetés. Miatyánk. Üdvözlégy. Hiszekegy. Istenről. A három isteni személyről. Az Isten tökélyeinek ismertetése. A gyónás és áldozás formulája és lényege.

V. osztály.

(Heti 2 óra.)

a) A bibliából: Kain és Ábel. Az első gyilkosság. A világ romlottsága. A vízözön. A babiloni torony. — Jézus szenvedése. Jézus keresztre feszítése. Jézus halála. Jézus eltemetése. Jézus feltámadása. Jézus menybemenetele. A szentlélek eljövetele.

b) Hittanból: Istennek tízparancsolata és az anyaszentegyház öt parancsa. A bűnről. Az erényről. Az imádságról. A felebaráti szeretetről.

VI. osztály.

(Heti 2 óra.)

a) A bibliából: A pátriárkákról: Ábrahám. Ábrahám engedelmessége és Izsák feláldozása. Ábrahám vendégszeretete és könyörgése. Sodoma és Gomora büntetése. Izsák és fiai. Ézsau eladja elsőszülötti jogát. Jákob és az elsőszülötti áldás. Jákob álma. Ézsau és Jákob kibékülése. Jákob fiai. Józsefet bátyjai eladják. József sorsa Putifárnál. József a börtönben. József megfejti Fáraó álmát és nagy úr lesz. József viszont látja bátyjait. Benjámin Egyiptomba utazik. József próbára teszi testvéreit és megismerteti magát. Jákob Egyiptomba költözik. — Keresztelő szent János tanítása. Jézus megkísértetik az ördögöktől. Jézus első tanítványai. Jézus tanítása. Jézus példabeszédei. A tékozló fiu. Az irgalmas samaritanus. A dúsgazdag és a szegény Lázár. A magvető.

b) A hittanból: Az apostoli hitvallás magyarázata. A malaszt és annak eszközei. A szentségek.

VII. osztály.

(Heti 2 óra.)

a) A bibliából: Mózes születése és első sorsa. Mózes a pusztába

menekül. Az égő csipkebokor és Mózes küldetése. A kilenc csapás, a kivonulás és csodás átkelés a Vörös tengeren. Isten csodái a pusztában. A tízparancsolat. A bírák: Gedeon, Sámson, Héli és Sámuel. A királyok: Saul, Dávid, Salamon. A próféták: Illés, Elizeus, Jónás. — Jézus csodátevésai: Jézus a kafarnaumi százados szolgáját meggyógyítja. Jézus tanítványai a háborgó tengeren. Jézus és az ötezer ember a pusztában. Jézus halottakat támaszt. A naimi ifju. Lázár. Jézus betegeket gyógyít. Jézus bevonul Jeruzsálembe. Az utolsó vacsora. Jézus az olajfák hegyén.

b) A hittanból: Az anyaszentegyház öt parancsolatának és az Isten tíz parancsának részletes magyarázata. A miséről és egyéb szertartásokról. Az ünnepekről.

VIII. osztály.

(Hetí 2 óra.)

a) A bibliából: Jézus elfogatása. Jézus Pilátus előtt. Jézus szenvedése. Jézus keresztre feszítése, halála és eltemetése. Jézus feltámadása. Jézus menybemenetele. A szentlélek eljövetele.

b) A hittanból: „Egri kis katekizmus“ alapján rendszeres hitoktatás az Istenről, Atya, Fiú és Szentlélekről. A parancsolatokról. A szentségekről és imádságokról. A szentek életéről. A Boldogságos Szűz Máriáról. A védőszentekről. A szentírásról. Az egyháztörténelem kiválóbb eseményeiről. Nélkülözhetetlen tudnivalók a szertartástanból.

3. Módszeres útastások.

Minden felsőbb osztály tananyaga csakis az alsóbb osztályok tananyagával együtt képez egy kerek egészet, miből önként következik, hogy valamely felsőbb osztálynak szánt tananyag tárgyalását az előző osztályokban (tehát a IV. osztálytól kezdve) tárgyalt tananyag ismételése nemcsak hogy megelőzi, de a fokozatosan szerzett tárgy- és nyelvismeret alapján az minden következő osztályban ki is bővítetik.

Megjegyezni kívánom még, hogy a hitoktatás egyes ágazatai, nevezetesen az Ó-Szövetség és Új-Szövetség történetei s a katekizmus hitelvei nem osztályonkénti egymásutánban, hanem ágazati egymásutánban ismétlődnek, hogy ily módon a növendéknek mindig friss emlékeztetésben legyen az új tananyagnak megfelelő előzménye és egyéb megfelelő tudnivalók.

4. Taneszközök.

Képek, könyvek.

III. *Ev. ref. vallású növendékek részére.*

— Egyházhatóságilag jóváhagyatott a Dunamelléki ref. püspök 1900. évi október 9-én 1624. sz. a. kelt felterjesztésével.

1. Cél.

A vallás Istennek igaz ismerete, helyes tisztelete s azon lelki kötelék, mely bennünket Istennel egyesít, egész lényünket nemesíti és boldogítja.

A vallás tanítás *célja* nemcsak meggyőződést teremteni Isten létele és tőle való függésünkről, hanem szíves és hálás igyekezet ébresztése akaratának megismerésére és betöltésére.

Aki az Istent ismeri, szereti és féli, ez által arra ösztönöztetik, hogy embertársait is szeresse.

A hit alapos ismertetése nélkül az ember teremtése okáról és végcéljáról biztos tudomást nem szerezhethet, a lélek és a szív a nemes és jó iránt fogékonnyá, az akarat a jóra hajlandóvá nem lesz.

Ezeket tudva, siketnéma növendékeink vallás-erkölcsi oktatására, a szív és lélek nemesítésére, az illedelmes és jó modorra való szoktatásra és a kedélyképzésre kiváló gondot kell fordítani.

A siketnémák vallásoktatásának másodrendű *célja* az, hogy a növendékeket oly fogalmakkal és megfelelő kifejezésekkel ismertesse meg, a melyeknek használata éppen e tárgy keretében alkalomszerű. E címen azonban nem szabad a vallás tanításnak nyelvtani oktatássá fajulni.

2. Anyag.

IV. osztály.

(Heti 2 óra.)

Ó-szövetség: A teremtés munkája. — Ádám és Éva. — Kain és Abel. — A vízözön. — Ábrahám és Izsák. — József. — Mózes. — Imák.

V. osztály.

(Heti 2 óra.)

Új-szövetség: Keresztelő János. — Jézus története. — Az ünnepek. — Imák.

VI. osztály.

(Heti 2 óra.)

A sakramentumokról (keresztség és az uri szt. vacsora). A keresztyén anyaszentegyház (eklézsia), annak felosztása (keresztyén vallásfelekezetek) s rövid története. — Imák.

VII. osztály.

(Heti 2 óra.)

Az ev. ref. keresztyén egyház kultusza:

A kultuszról általában. — Az isteni tisztelet felosztása. — Hétköznap-i istentisztelet és annak részei. — Vasárnapi istentisztelet és annak részei. — a) A vasárnap reggeli kultusz. — b) Vasárnap délutáni kultusz. — Az ünnepek. — A sakramentumok. — Konfirmatio. — A házasulandók összeesketeése. — Imák.

VIII. osztály.

(Heti 2 óra.)

Az ev. ref. egyház szervezete:

A magyar prot. egyházak mai felosztása. — Egyházközségek. — Egyházmegye. — Egyházkerület. — Országos ev. ref. egyházi közalap (dómesztika). — Biblia olvasás.

3. Módszeres útastások.

A vallástanítás komoly és fenséges tárgya (Isten, s az embernek Istenhez való viszonya) a legnagyobb figyelmet igényli az előadó részéről. Nem csak ismernie, hanem elevenen éreznie is kell a vallás igazságait: mert csak az képes másban vallásos érzelmeket felébreszteni, kinek szíve hasonló magasztos érzelmektől van áthatva. Csak az képes a vallástanítás tekintetében sikert felmutatni, aki alkalmazkodni tud a növendékek szellemi és nyelvbéli fejlettségéhez és aki a vallásórákat úgyszólván Istentiszteletekké tudja átvarázsolni.

A kezdő növendékek legtöbb oly jelenetekkel és történetekkel ismertetendők meg, amelyek a vallásos és erkölcsi érzelmek, valamint a kegyesség felébresztésére és ápolására alkalmasak és azután fokozatosan mindarra megtanítandók, amik Istennek ismeretére és tiszteletére, valamint erkölcsi kötelességeik tudatára vezetik.

Legalkalmasabb anyag a vallásos és erkölcsi érzések kifejlesztése, illetve a tulajdonképeni vallástanítás megalapítására a bibliai — illetve az Ó- és Újszövetségi történetek, melyekben az egyszerű családi, vallás-erkölcsi élet leginkább visszatükröződik.

A bibliai történetek a IV.—V. osztályok anyagát képezvén, mint-

hogy a növendékek kifejezése ez osztályban még nehézkes, nyelvismertük szűk körre szorítkozik, kívánatos az egy-egy óra keretében tárgyalandó anyagot kisebb részletekre elaprózni s az összefüggő, egy egészet tevő történetek elbeszélésénél kérdésekkel támogatni a növendékeket oly formán, hogy az egy órán elsajátított anyagot a növendékek 3—4 kérdésre adandó feleletben elmondhassák.

E két osztály anyaga különösen alkalmas arra, hogy a bibliai alakok történetében felhalmozódott erkölcsi mozzanatok kiemelésével a lélek és a szív nemessé, a jó iránt fogékonynyá, az akarat a jóra hajlandóvá legyen.

E végből szükséges, hogy az előadó ily történetek szóbeli ismertetése közben igyekezzék a cselekvő személyek érzéseit és tetteit megfelelő munkával és gesztussal a siketnémák tudatára hozni s célszerű kérdésekkel annyira vinni őket, hogy az elbeszélésből tudjanak erkölcsi tanulságot elvonni és hogy igyekezzenek életüket a felmutatott szent példák szerint irányítani.

A bibliai képek a vallásoktatásnál kiváló szerepet játszanak, mert ez alapon szemléletivé és érdekessé lehet tenni az oktatást.

A többi osztályoknak anyaga a fentiekhez hasonlóan dolgozandó fel; a VII.—VIII. osztályokban azonban már reá kell szoktatni a növendékeket, hogy az együvé tartozó részeket egy feltett kérdésre adandó feleletben összefoglalni tudják.

A konfirmáció a nyolc osztályú intézeteknél a VIII. osztály anyagát képezi. Ezen osztály növendékei a hallókkal egyidőben nyilvánosság előtt, a templomban konfirmálandók. A hat osztálylyal bíró intézeteknél a VII.—VIII. osztály anyaga redukálandó s az V.—VI. osztályok között egyenletesen osztandó meg.

4. Taneszközök.

Káté, biblia, Palesztina térképe, bibliai képek: 20 Bilder zur biblischen Geschichte für den Unterricht in Schule und Haus (Meinhold u. Söhne in Dresden). — 30 Bilder zum Alten und 30 zum Neuen Testament. (Schreiber in Esslingen) Ehrenberg, (24) Bilder zum Gebrauch beim Unterricht in der biblischen Geschichte (Meidinger in Berlin). Pessler, Biblische Bilder nach Originalzeichnungen (32 lap) (Hölzel in Wien). — Schnorr von Carolsfeld, die Bibel in Bildern. 150 Darstellungen aus dem Alten und 80 aus dem Neuen Testament (Wigand in Leipzig). — Schönherr, Biblische Bilder (Neumann in Leipzig). Wagemann, Anschauungsbilder für den ersten Unterricht in der biblischen Geschichte, gezeichnet von Hehnert und Reutsch (Reichardt in Leipzig).

IV. Ág. hitv. evangélikus vallású növendékek részére.

Egyházhatóságilag jóváhagyatott a bányai ág. h. ev. püspök 1900. év június 2-án 1262. sz. a. kelt felterjesztésével.

1. Cél.

Minthogy a siketnéma már természettől fogva mintegy hiányosabban részesült azon isteni adományokban, melyekkel e földi életben emberi feladatának megfelelhethetne — azért annál is inkább szükséges lelkének kifejlesztése és nemesítése a vallás által. Szükséges erkölcsi életére nézve oly alap nyújtása, mely testi fogyatkozását lehetőleg ellensúlyozza s erkölcsi életének irányítást ad. E cél elérésére tervszerű oktatva-nevelő gondozás mellett leglényegesebb épen a vallási igazságoknak lelkiismeretes és tapintatos közlése a siketnémákkal. Azaz közelebbről, hogy ismerje meg mindenekelőtt saját vallásának elvei szerint a mennyire lehet tisztán s felfogási képessége szerint tökéletesen a világ teremtetőjét, fentartóját s gondozóját, ki mindenkinek, úgy *neki is* szerető és gondviselő mennyei atyja, kinek azonban másrészt *ő is* alá van vetve és tetteiért felelős. Ezek alapján gerjedjen fel benne az Isten iránt való szeretet, hogy legfőbb vágya legyen az, hogy ezt az ő mennyei atyját soha meg ne sértse, hanem hogy iparkodjék az ő akaratának s parancsolatainak teljesítésére, miben például kell hogy a Jézus Krisztus szolgáljon.

Ily általános szempont és irány keretén belül feladata a vallásos oktatásnak, hogy a siketnémákkal megismertesse a biblia és káté főbb részeit; szem előtt tartva, hogy a legfőbb cél a gyermek lelkének nemesítése. Az egész tanításnak mintegy betetőzésül szükséges a saját egyházának történetét (röviden), valamint a főbb sajátos szokások etc. ismertetését nyújtani.

2. Anyag.

IV. osztály.

(Heti 2 óra.)

a) Biblia ismertetés: A világ teremtetése. Ádám és Éva a paradicsomban. Az első emberpár vétke és az üdvözítő megigérése.

Jézus születése, megkeresztelése. A 12 éves Jézus a templomban. Jézus tanítása és csodái.

b) Hittanból. Imádságok: Miatyánk, reggeli-, esteli-, étel előtti és étel utáni imák. Az apostoli hitvallás és ennek nyomán röviden Istenről és tulajdonságairól.

V. osztály.

(Heti 2 óra.)

a) Biblia ismertetés: Kain és Ábel. A világ romlottsága. Vízözön. Babiloni torony. Jézus születése és menekülése Egyiptomba. Herodes kegyetlensége. Jézus visszatérése Názárethbe. Férfikorában fellépése és tanítása.

b) A hittanból. Istennek 10 parancsolata és a szentség és ezek betanítása és rövid magyarázata. A bűnről és erényről. A három legfőbb parancsolatról. Miatyánk bővebb magyarázata.

VI. osztály.

(Heti 2 óra.)

a) Biblia ismertetés: A pátriarkák; különösen: Ábrahám története, Sodoma és Gomora büntetése. Izsák és fiai. Ezsau eladja elsőszülöttségi jogát. Jákób és az elsőszülötti áldás. Jákób álma. Ezsau és Jákób kibékülése. . . Jákób Egyiptomba költözése.

Keresztelő János tanítása. Jézus megkísértetése. Jézus és tanítványai. Jézus példabeszédei. A tékozló fiúról. A hamis sáfárról. Az irgalmas samaritánusról. A gazdag és a szegény Lázárról. A magvetőről. Kánai menyegző.

b) Hittanból. Az apostoli hitvallás bővebb magyarázata. A szentségek bővebb magyarázata.

VII. osztály.

(Heti 2 óra.)

a) Bibliai ismertetés: Mózes születése és további története. A 10 parancsolat kiadása. Zsidók története bírák és királyok kora alatt. Ez időből néhány történet.

Jézus csodatételeiről szóló néhány történet. Jézus bevonulása Jeruzsálembe. Az Úrvacsora szereztetése.

b) Hittanból. A 10 parancsolat beható magyarázata. Az istentisztelet rendjéről és az ünnepekről. A confirmációhoz való előkészítés, vagyis a gyónás és az úrvacsoráról.

VIII. osztály.

(Heti 2 óra.)

a) Biblia ismertetés: Jézus az olajfák hegyén. Jézus elfogatása, elítél-

tetése, szenvedése, keresztre feszítettése, halála, feltámadása és menybemenetele. A szentlélek eljövetele és az első keresztyén gyülekezet megalakulása.

b) Az eddigiek ismételése, illetve rendszeres összefoglalása Luther kis kátéja alapján. A reformatió rövid története és az ág. h. evangélikus egyház szervezetének ismertetése. Sarkalatos váltónak miben más egyháztól eltérünk és a keresztyén hit és erkölcsstan összefoglalása.

3. Módszeres útasítások.

Miként a gyermekek tanításánál egyáltalában, úgy különösen a siketnémáknál a szemléltetés céljából — mint a tanítás hatalmas segéd-eszköze — kívánatos képes tankönyveken kívül — (bibliai történet) — fali képek beszerzése is — különösen a biblia és a reformatió történetének ismertetéséhez.

Végezetül pedig, minthogy vallásos nevelésről van szó, mindennek előtt megkívántató, hogy a gyermekek pontosan látogassák az istentiszteletet.

4. Taneszközök.

a) bibliai ismertetéshez: Turcsányi-féle biblia ismertetés, továbbá az újtestamentom, illetve a teljes biblia. Továbbá a tanító számára néhány szemléltető kép.

b) hittan tanításhoz: Luther kis kátéja. Szeberényi egyháztörténet. Itt is kívánatos a reformatió történetéhez néhány szemléltető kép.

V. Unitárius vallású növendékek részére.

— Egyházhatóságilag jóváhagyott a magyarországi unitáriusok Egyh. képv. Tanácsának 1907. június 14-én tartott gyűléséből 605. sz. a. kelt felterjesztésével. —

1. Cél.

a) Hogy a keresztyén társadalmat fentartó erkölcsstani alapelveket a siketnéma is tanulja meg, hogy életét ezek szerint irányíthassa. (Erkölcsei képzés.)

b) Hogy az erkölcsstani elvek tökéletes megtestesítőjét, Jézus Krisztust megismerje. (Kedély képzés.)

c) Hogy a Jézus Krisztus tanítása alapján Istennek főbb tulajdonságairól fogalmat nyerjen. (Értelmi képzés.)

d) Hogy az unitárius hitvallás alapelveit, istentiszteleti módját, szertartásait, ünnepeit megismerje.

2. Anyag.

a) Erkölcsstani rész.

IV. osztály.

(Heti 2 óra)

1. Vigyázz egészségedre, tartsd tisztán testedet; pihenned kell; játszani (szórakozni) szabad; légy mértékletes!

2. Szeresd és tiszteld szüleidet és előljáróidat, mert (Istenen kívül) mindent nekik köszönhetsz! Jóltevőid iránt légy háládatos!

3. Légy engedelmes és szófogadó szülőidnek és előljáróidnak, mert ők javadat akarják!

4. Szeresd tanulótársaidat, mint testvéreidet! Szerezz barátokat!

5. Tiszteld és szeresd minden felebarátodat!

6. Tiszteld az öregeket és általában a nálad nagyobbakat. Légy udvarias az idegenek iránt is! Az ifjú legszebb ékessége a szerénység, a figyelem, és előzékenység.

7. Légy szorgalmas, munkás. Ez edzi testedet, míveli lelkedet.

8. Tanulj, hogy okosabb lehess, és dolgaiddat úgy a magad, mint a közjó hasznára értékesebben végezhesd.

9. Másoknak nézetét (hitbeli meggyőződését) tartsd tiszteletben.

10. Szánakozz a nyomorúlton,

1. A betegség kárt tesz testedben, bánatot okoz tiednek. A kimerült test nem képes munkára; a túlság semmiben sem jó; a torkosság megbosszulja magát!

2. A ki szülőit, előljáróit nem tiszteli, az nem érdemel, nem nyer szeretetet másoktól.

A hálátlanság rút vonása az embernek.

3. Az engedetlenségnek már sok gyermek vallotta kárát. A dacos gyermek büntetésre méltó.

4 Ne sértsd meg tanulótársaidat sem tettel, sem szóval, mert barátot veszíthetsz el bennük.

5. A gyengébbet ne bánts, a nyomorúltat ne gúnyold, senkit becsületében meg ne sérts! A mit nem kívánsz magadnak, ne tedd azt embertársadnak!

6. A neveletlen dicsekvő és kihívó magaviseletű gyermeket senki sem szereti.

7. A restség, dologtalanság rosszra vezet.

8. A tudatlan ember terhe önmagának, sokszor kárára van másoknak is.

9. Ne légy elfogult, türelmetlen és gúnyolódó azokkal szemben, kik veled nem egy nézeten (valláson) vannak!

10. Ne légy könyörületlen,

segítsd a gyámoltalant, adakoz-
zál a szűkölködőknek!

11. Örülj másoknak boldogu-
lásán.

12. Légy szerény és alázatos!

13. Ismerd el, ha hibáztál!
Kérj bocsánatot. Légy elnéző a
mások gyengéi iránt, bocsáss
meg azoknak, kik bocsánatot kér-
nek tőled. Nagylelkűség!

14. Ha kérdeznek, felelj! min-
dig igazat szólj; légy őszinte!

15. A kötelesség az első!
Tedd a jót, mivel jó! A jó tett
jutalma önmagában van. A lelki
nyugalom mindennél többet ér.

16. Becsüld, kíméld meg a
magadét!

17. Tartsd meg adott szavadat!

18. Légy igaz!

19. Légy bátor!

20. Légy óvatos!

21. Légy takarékos!

22. Légy adakozó!

23. Bizzál!

24. Szeresd magadat!

25. Szeresd azt a hazát és
nemzetet, melynek kebelében élsz!

26. Imádd az Istent!

27. Légy gyöngéd az állatok
iránt, kíméld a hasznos növényt!

28. Munkádat Isten nevében
kezd és végezd. Dolgozzál és
imádkozzál. A munka nemesít, az

szűkkeblű és rideg!

11. Ne légy irigy!

12. Kevélység, gőg, elbiza-
kodottság távol legyen tőled!

13. Ne légy megátalkodott,
boszúra ne gondolj, dobd vissza
kenyérrel, ha téged kővel hají-
tanak.

14. Vádaskodni, árulkodni rút
dolog; hazudni nem szabad; az
alattomoság nem méltó az em-
berhez!

15. Szórakozásért ne hagyd
el kötelességedet! A lelkifurdalás
kínzó és gyötrő.

16. Ne bántsd a másét!

17. Ne légy szőszegő!

18. Ne lopj, ne csalj meg senkit!

19. Ne légy vakmerő!

20. Ne légy félénk, gyáva!

21. Ne légy fősvény, zsugori!

22. Ne légy bőkezű, pazarló!

23. Ne légy elbizakodott!

24. Ne légy önző!

25. Ne légy elfogult az ide-
genek iránt!

26. [Az Isten káromlása (szit-
kozódás) a siketnémáknál szokat-
lan.] Istennek nevét hiába fel ne
vedd. Hamisan ne esküdjél! Ne
légy babonás!

27. Ne kínozd az állatot, ne
rongáld a növényeket!

28. Ha munkádon nincs Isten
áldása, semmire sem mehetsz.

Ha isten velünk, ki ellenünk!?

Isten megsegít. Étél, ital, alvás előtt és után Istenhez fohászkodjál és adj hálát neki!

29. Az ünnep- és vasárnapokat szenteld Istennek tiszteletére! (Belső, külső Isten tisztelet.)

Néhány imádságnak külső formáját is tanuld meg!

30. Erények. (Az eddigiek alapján.)

31. Miatyánk; evés előtti, utáni, lefekvés előtti, utáni imák.

29. Nem külsőségekben, de szívben, lélekben és jó cselekedetekben kell tisztelni az Istent.

30. Gyarlóság, hiba, véték, bűn, gonoszság.

b) Történeti és hittani rész.

V. osztály.

(Heti 2 óra.)

Karácsony (Jézus születése, neveltetése, tanítása, általánosságban, — üldöztetése), *virágvasárnap* (jeruzsálemi diadal útja), *úrvacsora*, *nagy-péntek* (kínoztatása, halála) *húsvét* (feltámadása). A IV. osztály erkölcs-tani anyaga. — Imák.

VI. osztály.

(Heti 2 óra.)

A Jézusról szóló anyag ismételése; áldozócsütörtök — pünkösd, a Szent-Mihály napi általános hálaadás. Isten tulajdonai; hiszekegy; tizparancsolat. A IV. osztály erkölcs-tani anyaga. — Alkalmi imák.

VII. osztály.

(Heti 2 óra.)

Jézus tantételei. Az embernek hármias irányú kötelességei: a IV. osztály erkölcs-tani anyagának ismételése kibővítve.

Isten lénye és tulajdonságai.

Az unitárius vallás alapelvei, egyházi szertartásai, ünnepei.

Alkalmi imák.

VIII. osztály.

(Heti 2 óra.)

Az unitárius egyház szervezete, dióhéjba szorított története. Egy-némely nagyobb alapítóról megemlékezés. A confirmációra előkészítés.

3. Módszeres útasítások.

a) Az erkölcs-tani oktatás az egyenes parancs és tilalom alakjában már a szoktatás első idejében megkezdődik ugyan, de mint a vallás-

oktatás egy része, csak a negyedik évfolyamtól kezdődőleg szerepelhet, mivel a gyermekek szókincse ezt előbb nem engedi meg.

b) Az erkölcsstani anyag *általában* azon fokozat szerint van összeállítva, amely a siketnéma értelmi erejének leginkább megfelel. Ez a sorrend azonban meg is változtatható.

c) Az oktatás induktív menetű legyen; a tanács, felvilágosítás, intelem, óvás, útasítás, parancs, tiltás alkalmoszerű példák alapján történjék.

d) A megtanulandó erkölcsstani anyag nyelvbeli alakja rövid, parancsoló és tiltó mondatokban nyerjen kifejezést. A harmadik személyű általános kifejezések — mint pld. Az ember szeresse embertársát — lehetőleg kerülendők. Inkább oly kifejezés nyújtandó, melylyel a tartalmat is könnyebben megérti s egyszersmind beszélni is inkább tanul a növendék. Az anyagnak harmadik személyű tételei szükség szerint felaprózandók 1. és 2. személyű könnyebben érthető mondatokká.

e) Jézus Krisztus élete az V. osztályban az ünnepek alkalmából tanítandó.

f) Istennek tulajdonságai és az unitárius vallás alapelvei általánosságban már a VI. osztályban tanítandók, mivel egyes növendékek már a VI. osztály elvégzése után elhagyják az iskolát.

g) A VII. és VIII. osztály anyaga általában ugyanaz, mint a megelőzőké azzal a megjegyzéssel, hogy az kibővítvé és rendszeresebben nyújtandó (bibliai idézetek).

h) Az ó-testamentumbeli alakokról és történetekről csak annyiban legyen említés téve, amennyiben a kijelölt anyagnak magyarázatánál szükségesekek.

i) Az erkölcs és hittan tanítója maga is azt tegye, amit tanít.

4. Taneszközök.

A hitoktató kezébe: Tarcsafalvi Albert „Bibliai történetek“, Boros György „Jó gyermekek“ c. könyve; Ferencz József kátéja: Unitárius kis tükkör; Hopps: Jézus élete (Unitárius kis könyvtár).

A gyermekek kezébe: egy készítenő tankönyv s az olvasó könyveknek egy-némely olvasmánya. Templomlátogatás.

VI. Görögkeleti vallású növendékek részére.

Egyházhatósággal jóváhagyatott a budai gkeleti szerb püspök 1900. évi június 4-én 102. sz. a. k. felterjesztésével.

1. Cél.

a) Hogy a keresztény társadalmat fentartó erkölcsstani alap-

elveket a siketnéma is tanulja meg, hogy életét ezek szerint irányíthassa. (Erkölcsei képzés.)

b) Hogy az erkölcsstan elvek tökéletes megtestesítőjét, Krisztust megismerje. (Kedély képzés.)

c) Hogy Jézus Krisztus tanítása alapján Istennek főbb tulajdonságairól fogalmat nyerjen. (Értelmi képzés.)

d) Hogy a görög-keleti egyház keletkezését, fejlődését, tanait, ünnepeit és szertartásait megismerje.

2. Anyag.

IV. osztály.

(Heti 2 óra.)

Ó-Szövetség: A világ teremtése. — Ádám és Éva a paradicsomban. — Az első emberpár vétke. — Az első emberpár megbüntetése és az Üdvözítő születésének megígérése.

Új-Szövetség: Jézus születése. — A 12 éves Jézus a templomban. Jézus megkereszteltetése. — Jézus tanítása. — Jézus szenvedése, halála, eltemetése és feltámadása. — A Szentlélek eljövetele.

Katekizmus: Keresztvetés. — Miatyánk. — Hiszekegy. — Imák. — Gyónás és áldozás.

V. osztály.

(Heti 2 óra.)

Ó-Szövetség: Az első emberpár gyermekei. — Ábel meggyilkolása és Kain bűnhődése. — A világ romlottsága. — A vízözön. — A babiloni torony. — A patriárkák (Ábrahám, Izsák, Ezsau, Jákob és Jób.) A birák (Gedeon, Sámson és Sámuel).

Új-Szövetség: Mária az Istenfélő szűz. — Jézus születése. — Mária kisedével Egyiptomba menekül. — Herodes kegyetlensége. — Mária visszatér Jézussal Nazarethbe. — Jézus férfikora és tanítása. — Példabeszédek (A tékozló fiú. — Az irgalmas szamaritánus. — A gazdag és szegény Lázár.) A kánai menyegző. — A naimi ifju. — A siketnéma és a vak meggyógyítása. — Lázár feltámadása.

Katekizmus: A 10 parancsolat. — A gör. keleti egyház parancsai.

VI. osztály.

(Heti 2 óra.)

Ó-Szövetség: A világ teremtése. — A jó és rossz angyalok. — Az első emberpár vétke. — Az áteredendő bűn. — Az emberek bálványimádása. — A vízözön: Noé és fiai: Sém, Khám és Jáfet. — A babiloni

torony. — Ábrahám. — Sodoma és Gomora. — Izsák. — József. — József sorsa Putifárnál. — József megmagyarázza Fáraó álmait. — József felmagasztaltatása. — Jákob és háznépe Egyiptomban. — Mózes születése. — Az égő bokor és Mózes küldetése. — A kivonulás és az átkelés a Vörös tengeren. — A tíz parancsolat. — A bírák, a királyok és próféták.

Új-szövetség: Közelebbi előkészületek a Megváltó eljövételéhez. — Zachariás és Erzsébet. — János születése. — Joachim és Anna. — Mária az istenfélő szűz. — Az angyali üdvözlés. — Jézus bemutatása 40 napos korában. — Jézus megkereszteltetése Sz.-János által. — Jézus a pusztaban. — Jézus kiűzi a templomból a kereskedőket. — Jézus Jákob kútjánál. — Jézus Nazarethben. — Jézus a kisderek között. — Jézus tanítványokat választ, megtanítja őket imádkozni, azután elküldi őket tanítani. — Jézus példabeszédei és csodái. — Jézus ünnepélyes bevonulása Jeruzsálembe. — Az utolsó vacsora. — Jézus elfogatása. — Jézus szenvedései. — Jézus halála és eltemetése. — Jézus feltámadása. — Jézus mennybemenetele. — A Szentlélek eljövetele.

Katekizmus: Az apostoli hitvallás magyarázata.

VII. osztály.

(Heti 2 óra)

Katekizmus: A keresztény hit. — A „hiszekegy“ magyarázata. — Az Isten tulajdonságairól. — A Szentháromság. — A gör. keleti egyház parancsai. — A 7 szentség. — A szeretetről. — A 10 parancsolat. — A remény. — Imák.

VIII. osztály.

(Heti 2 óra.)

A görög keleti egyházzól. — A görög keleti egyház ünnepei és szertartásai. — A gör. keleti egyház története rövid kivonatban.

3. Módszeres útastítások.

a) Az erkölcsstani oktatás az egyenes parancs és tilalom alakjában már a szoktatás első idejében megkezdődik ugyan, de mint a vallásoktatásnak egy része, csak a IV. évfolyamtól kezdődőleg szerepelhet, mivel a gyermekek szokcincse ezt előbb nem engedi meg.

b) A hit és erkölcsstani anyag úgy van összeállítva, a hogyan a siketnéma értelmi erejének leginkább megfelel.

c) Az oktatás induktív menetű legyen; a tanács, felvilágosítás, intelem, óvás, útastítás, parancs, tiltás alkalomszerű példák alapján történjék.

d) A megtanulandó erkölcsstani anyag nyelvbeli alakja rövid parancsoló és tiltó mondatokban nyerjen kifejezést. A harmadik személyű

általános kifejezések, — mint pld.: Az ember szeresse embertársát — lehetőleg kerülendők, inkább oly kifejezés nyújtandó, melylyel a tartalmat is könnyebben megérti a tanuló s egyszersmint beszélni is inkább tanul a növendék. Az anyagnak harmadik személyű tételei szükség szerint felaprózandók 1. és 2. személyű könnyebben érthető mondatokká.

e) Az erkölcs- és hittan tanítója maga is azt tegye, a mit tanít.

4. Taneszközök.

A tanítás eszközei az oktatási siker külső elősegítésére valók. Ide tartoznak: A bibliai képek. A kép rendesen csak egy mozzanatát mutatja a szóban forgó eseménynek, emélfogva az illető mozzanatnál kell azt felmutatnunk; ilyenkor kellemes változatosságot okoz, a gyermek emlékeztétét megköti, gondolatain segít s felfogását könnyebbé teszi.

b) Hittani könyv. Ennek hiányában a letárgyalt anyagot a gyermekek a füzetbe írják be.

c) A növendékeknek vasárnap- és ünnepnapokon a templomba való vezetése.

VII. Izr. vallású növendékek részére.

— Jóváhagyott az izraeliták országos irodájának 1900. évi október hó 12-én kelt 22813. sz. intézkedésével. —

1. Cél.

A hitoktatás az izraelita siketnéma gyermekek kiképzésénél és nevelésénél kiválóan fontos szerepet játszik, miért is különös tekintettel kell arra lenni.

A hitoktatás célja az, hogy a kedélyképzés, továbbá az önérzet, igazság és tisztesség-érzet képzésének alapját képezze, hogy a gyermekben a még szunnyadozó vallásos érzületet az isteni törvények megismertetése által fejlessze;

hogy buzdítsa a vallásos előírások és szertartások megtartására.

A hitoktatás célja, hogy a tanuló elsajátítsa mindazon tanokat, melyek arra szükségesek, hogy felekezetéhez meggyőződéssel tartozhassék;

hogy a tanuló vallásos életmódra szoktattassék, a célból, hogy a felekezetéhez való tartozandóságát minden időben tettel is bebizonyíthassa és hogy Isten és Szent tana iránt való szeretetből, mint ember, mint a család tagja és a haza polgára kifogástalan életmódot folytasson.

2. Anyag.

A feladat betöltésére és a cél elérésére az izraelita intézetekben a következő eszközök szolgálatnak.

1. A tulajdonképeni hitoktatás, azaz vallásunk szent tanításainak és parancsainak megismerése, úgy, a mint azt hitünk tanítói a szent könyvekben, mint a Mózes tanában, a próféták könyveiben és egyéb szent iratokban megállapították.

2. A bibliatörténeti oktatás, mely például a világteremtés elbeszélése által alkalmat nyújt a siketnéma gyermeket Isten mindenhatóságáról és szent tulajdonságairól fölvilágosítani.

Kain és Ábel történetének elbeszélése által az ember- és testvérgyűlölet vétkéről és a gyilkosság nagy bűnéről fogalmat szerezni; Noe története által megtanulja a siketnéma gyermek Istennek az ember iránti igazságos eljárását megismerni. Ábrahám, Izsák és Jákob élettörténete szolgáljon arra, hogy a siketnéma gyermeknek az ős atyák jámbor életmódja példányképül szolgáljon.

Folytatást képez József története, Jákobnak Egyiptomba való költözése, Mózes története, az izraelitáknak Egyiptomból való kivándorlása, Józua és a birodalom meghódítása; Izrael törzsei Palesztinában, a próféták, bírák és királyok idejében, Dávid és Salamon különös felemelkedésével.

A jeruzsálemi templom felépítése, annak lerombolása, az izraelitáknak a világ minden tájéka felé való szétszóródása.

E tanításmenet kiegészítése képen a felsőbb osztályú növendékekkel megismertetjük a közép- és új-korban élt kiválóbb hitsorsosainak életrajzát, mint arra a különféle államok és hazánk története alkalmat nyújt.

3. Héber olvasás: Hogy a siketnéma gyermek az általános istentiszteletben résztvehessen, és az előírt imákat elolvasni tudja, meg kell neki a héber nyomtatott írást tanulnia, mert az imák e nyelven vannak írva és az istentisztelet is e nyelven tartatik.

4. Az istentiszteleten való részvétel. Minden ünnepélyes alkalomnál, úgymint a mindennapi-, ünnepi-, gyász- és hazafias tiszteleteknél alkalmat kell nyújtanunk a siketnémáknak, hogy az imaházat meglátogassák és a szertartásban részt vegyenek, azonkívül tanulják meg az imarendeket és az egyes áldásmondások alkalmazását.

5. Vallásos élet a családban. A siketnéma gyermek a családi körben vagy az ezt helyettesítő internatusban ismerje meg az izraelita életmódot, az étkezési törvényekre vonatkozólag és itt szoktattassék hozzá a szombat-, ünnep- és böjtnapok megtartására.

3. A hitoktatás beosztása.

Az első iskolaévben a siketnéma gyermek az 5. pontban tárgyalt, fejtegetett életmódból sem záratik ki, de csakis a szoktatás céljából vesz abban részt, miután némasága folytán abban neki megmagyarázni mitsem lehet.

A második iskolaévben éppen úgy, mint az elsőben, a szoktatás játksza a főszerepet. Ezenkívül azonban alkalmilag megtaníttjuk a siketnéma gyermeket mindazon szavakra, melyek a vallásos életben előforduló tárgyakra és eseményekre vonatkoznak; ilyenek: szombat, ünnepnap, imakönyv, imádkozni, jámbor, istenfélő, imaház, rabbi, kántor, reggeli-, dél-esti-, esti-, ékezés előtti és utáni ima. E szavakat azután alkalomadtán beszélgetés formájában és rövid kérdések és feleletekben begyakoroljuk, ilyen formán: Mi van ma? Mi volt tegnap? Mi lesz holnap? Tudsz-e imádkozni? Akarsz-e imádkozni? Szeretsz-e imádkozni? Jámbor vagy-e te? Jámbor vagyok-e én? Jámbor-e N. N.? Van-e imakönyved? Mégysz-e templomba? Akarsz-e a templomba menni? Szép-e a templom? Milyen még a templom? Ki van a templomban? Láttad-e a rabbit? Láttad-e a kántort? Tudsz-e te énekelni? Tud-e a kántor énekelni? stb.

A harmadik iskolaévben a tanmenet változatlanul olyan, mint a másodikban, csak a jelzett beszélgetések a gyermekek beszédképességének fejlődésével megfelelően kibővítettek.

A negyedik iskolaévben (heti 2 óra) folytatjuk a tanmenetet; a tárgy kibővítésének céljából egyes bibliai történeti képek kisebb leírását adjuk és tekintettel a tárgyra és a növendékek beszédképességére, ezeket úgy tárgyaljuk, mint a szemléleti oktatásnál előforduló dolgokat, például:

1. *Bibliai kép.* Itt látok két embert. Ez a két ember térdel. Ezen két ember nem vidám. Ezen két ember szomorú. Ezen két ember sír. Ők egy kertben vannak. Ezen két ember egy fa alatt van. Ez almafa. Az alma érett. Ezen két ember meztelen. Egy ember férfi. Egy ember asszony.

A férfinak rövid haja van. Az asszonynak hosszú haja van. Az asszonynak köténye van. A kötény levélből van. Az asszony kötényt csinál. Az asszony kötényt visel, mert szégyenli magát. A férfi is visel kötényt. Ő is szégyenli magát. Ezen férfi Ádám. Az asszony Eva. Ádám és Éva rossz volt. Ádám és Éva bűnös volt. Ők nem engedelmeskedtek. Isten haragudott. Isten megbüntette Ádámot és Évát.

Én nem vagyok bűnös. Isten nem büntet meg engem. Én jámbor vagyok. Én imádkozom. Én engedelmeskedem.

Kicsoda volt az első ember? Kicsoda volt Ádám felesége? Hol lakott Ádám és Éva? Micsoda volt a paradicsom? Kicsoda büntette meg Ádámot és Évát? Miért büntette meg Isten Ádámot? Miért büntette meg

Isten Évát? Vagy-e te engedetlen? Akarsz-e te engedetlen lenni? Szabad-e engedetlennek lenni? Kicsoda engedelmes? Kicsoda engedetlen? Kicsoda jámbor? Kicsoda nem jámbor? Kicsoda imádkozik? Kicsoda nem szeret imádkozni? Miért nem szeret imádkozni?

2. *Bibliai kép.* Ezen képen két embert látok. Az egyik ember Ádám. A másik ember Éva. Mindakettő szomorú. Mind a kettő sír. Ádám betakarja arcát. Évának van egy bőr köténye. Ádámnak is van egy bőr köténye. Ádám és Éva most a paradicsomban vannak. Ők nem maradnak a paradicsomban. Ők engedetlenek voltak. Isten haragszik Ádámra. Isten haragszik Évára. Isten haragszik mind a kettőre, mert engedetlenek voltak. A paradicsomban tiltott gyümölcsöket ettek. A tiltott gyümölcsöt nem szabad enni. Ádám és Éva kimennek a paradicsomból. Ádám nem szeret a paradicsomból kimenni. Éva sem szeret a paradicsomból kimenni, mert a paradicsomban nagyon kellemes. Ádámnak ki kell mennie a paradicsomból. Évának is ki kell mennie a paradicsomból. Nekik a paradicsomból ki kell menniük, mert Isten parancsolja. Isten kiűzi őket a paradicsomból. Ádám nem jön vissza a paradicsomba. Éva sem jön vissza a paradicsomba. Ádám földművelővé lett. Ő dolgozott. Neki kellett dolgoznia. Éva is dolgozott. Évának is kellett dolgoznia. A paradicsomban nem dolgoztak. Ádám nehezen dolgozott. A paradicsomban nem nehezen dolgozott. Ádám izzad, mert nehezen dolgozott. Isten megbüntette Ádámot. Ádám megérdemelte a büntetést. Isten igazságos. Én nem leszek engedetlen. Én szeretem Istent.

Az ötödik iskolaévben (heti 2 óra) a bibliai történeti tanítás még mindig képek alapján, mint szemléleti oktatás történik. Az illető bibliai kép alapos tárgyalása után az anyagot a növendékek beszédképességéhez mértén kérdés és feleletek alakjában összefoglaljuk. E fokon kezdődik meg a héber olvasás tanítása, melynek oly formán kell történnie, hogy a gyermek az iskolaév végén az imakönyvből tudjon olvasni.

Hatodik iskolaév (heti 2 óra.) Bibliai történet a bibliai eseményeket ábrázoló szemléleti képek alapján előadva Ádámtól Mózesig.

Héber olvasás. Gyakorlás az olvasásban, tekintettel a tiszta kiajtásra.

A mindennapi-, szombati és ünnepnap i mák ismertetése és betanulása.

Hetedik iskolaév (heti 2 óra.) A vallástan anyagát képezi: A tíz parancsolat, a szombat, fő- és félünnepek jelentősége.

Bibliai történet. Az előző osztályokban tanultak ismétlése után az izraeliták története Mózesről az izraelitáknak a Szent Földhöz való megérkezéséig. — Héber olvasás.

Nyolcadik iskolaév (heti 2 óra.) Elvégeztetik a vallástanból Isten tökélyeinek u. m. mindenhatóság, örökkévalóság és egyetlenegység ismer-

tetése ; a szombat, a főünnepek, mint a kovásztalan kenyér ünnepe, hetek ünnepe, ujévi ünnep, engesztelési nap és a sátrak ünnepe jelentősége, a félünnepek közül : a templom felavatási-, a jósok- és tanulók ünnepe és a tiso b'ov böjtnap, a zsinagógiai év beosztása és a nyilvános istentisztelet.

A vallástannal kapcsolatban a héber olvasás taníttatik, még pedig a könyvből való imádkozás tekintettel a főünnepeken elmondani szokott fontosabb imákra, továbbá néhány ima, mint a reggeli-, ebéd előtti, ebéd utáni-, lefekvés előtti, a különféle ételek élvezése előtti-, a chanuka gyertyák meggyújtása-, a tóra felolvasása előtti és utáni imák könyv nélkül való betanulása. Helyénvalónak találjuk itt felemlíteni, hogy az ezen osztályban lévők részt vesznek az imaházban tartott istentiszteleteken is.

A bibliai történet tanításánál, hol a tárgy csak megengedi, a valóstannra is tekintettel kell lenni. A tananyag a következő :

Ádámtól az izraelitáknak Egyiptomból való kivonulásáig, az alsóbb osztályokban bevégzett tananyag ismételése, továbbá az izraelitáknak a pusztában való vándorlásuk, Mózes halála, Józsua, az ígért földének elfoglalása, a sichemi népgyűlés, Józsua halála, a bírák, Saul, Dávid és Salamon.

